

Magyar világörökségi helyszínek: lehetőségek és kihívások

Magyar Nemzeti Parkok Hete 2012

Örökségturizmus és örökségvédelem hazánk világörökségi helyszínein

Bódvaszilas, június 15.

A Világörökség Lista hatásai

- **SZIMBOLIKUS AND MATERIÁLIS**-gazdasági (a kettő összefügg) *The Economic Gain, Rebanks Consulting, 2009*
- VÖ-i motivációk és célok:
 - **Ünnepelni** a megőrzött örökséget...
 - **Örökség 'SOS'**
 - **Marketing/Minőség/Logo/Brand** bizonyos történeti helyszíneknek
 - **'Helyképző' katalizátor** a gazdasági növekedés érdekében: az örökség mint új identitásképző erő a helyszín megváltoztatása érdekében

Hagyományok találkozása?

MEGŐRZÉS

KEZELÉS

- Jogi eszközök és intézményi hagyományok Védelem
- « Defenzív »

- Gazdaság
- Fejlesztés
- Proaktív

FENNTARTHATÓSÁG

Tematikus sokszínűség

Kulturális
örökség

(Épített)

Kulturális
örökség

(Kulturtáj)

Természeti
örökség

Budapest

Fertő-Neusiedlersee

Hortobágy

Aggtelek

Pécs

Tokaj

Pannonhalma

Hollókő

Helyszínelés: a jelenlegi helyzet...

Többé-kevésbé
szervezett,
strukturált kezelés

Konfliktusos, ill.
kialakulatlan
kezelés

Pannonhalma

Tokaj

Budapest

Fertő

Hollókő

Pécs

Hortobágy

Aggtelek

A világörökség egyezményből eredő

NEMZETKÖZI kötelezettségek

Felelősségi körök
Költségek viselése
Előnyök optimalizálása

Részes **ÁLLAM**

**Kiemelkedő
Egyetemes
Érték**

Világörökségi Helyszín: **HELYI SZINT**
Önkormányzatok, helyi közösségek,
társadalmi szervezetek

KRITÉRIUMOK (i-x)

A kritériumok
ATTRIBÚTUMOKBAN
nyilvánulnak meg

**Kiemelkedő
Egyetemes
Érték**

VÉDELEM ÉS KEZELÉS
a világörökségi területeken
(=helyszín+védőövezet),
- a felvételtkor KEÉ
fennmaradjon és még jobban
kibontakozhasson.

ilyenek lehetnek:
forma,
tervezés,
anyagok,
használat és
funkció,
hagyományok,
kezelési módok,
Környezet,
nyelv,
érzés,
stb.

Az attribútumoknak forrásokkal igazoltan
HITELESNEK kell lenniük
és meg kell felelniük az **INTEGRITÁS**
szempontjainak.

2011. évi LXXVII. törvény a világörökségről

Várományos
helyszínek

Állam - Miniszter(ek)

Világörökségi Testület

Települési önkormányzatok

Társadalmi szervezetek, egyházak

Konkrét ügyekben eljáró hatóságok

KEZELÉSI TERVEK

JOGSZABÁLYI
VÉDELEM
KERETEI

VILÁG-
ÖRÖKSÉG
GONDNOKSÁGOK

VÉDELEM ÉS KEZELÉS
a világörökségi területeken
(=helyszín+védőövezet),
hogy a felvételtkor KEÉ
fennmaradjon és még jobban
kibontakozhasson.

VILÁG-
ÖRÖKSÉGI
KOMPLEX
HATÁSVIZSGÁLAT

VILÁGÖRÖKSÉGI
TERVTANÁCSOK

FINANSZÍROZÁS

támogatási rendszer, normatív-, pályázati-, adókedvezményi alapon

A HELYSZÍNKEZELÉS TERÜLETEI (Vötv. 7.§)

KEZELÉS

A 2011. évi LXXVII. törvény a világörökségről 7. §-a

- (1) A világörökségi területek kezelése – a kiemelkedő egyetemes érték, és az azt hordozó valamennyi anyagi és nem anyagi tényező megőrzése érdekében – kiterjed **a világörökségi területek használatának, fejlesztésének, bemutatásának, illetve szükség szerinti helyreállításának biztosítására, továbbá a világörökségi területek megőrzésével és fenntartható mértékű használatával kapcsolatos tevékenységek összehangolására.**
- (2) Az (1) bekezdés szerinti **kezelés körébe tartozik különösen:**
 - a) a helyszínek tudományos alapú **értékvizsgálatában, állapotának dokumentálásában**, valamint a fenntartható használat adott helyszínre érvényes és a világörökségi kezelési tervben érvényesítendő kritériumainak kidolgozásában való részvétel;
 - b) a világörökségi területek világörökségi **kezelési terveinek kidolgozásában** és felülvizsgálatában, az azzal kapcsolatos egyeztetések (az érintett tulajdonosokkal, önkormányzatokkal, a külön jogszabályban meghatározott tudományos, szakmai és társadalmi szervezetekkel) lefolytatásában való közreműködés;
 - c) A világörökségi kezelési tervben foglaltak **gyakorlati végrehajtásának** az érintettek és érdekelték körében történő megismertetésében való részvétel;

KEZELÉS

A 2011. évi LXXVII. törvény a világörökségről 7. §-a

- d) a határon átnyúló világörökségi területek esetében együttműködés az érintett határon túli kezelő szervezetekkel;
- e) a világörökségi terület állapotának folyamatos **követő-figyelése**, az ezzel kapcsolatos intézkedések kezdeményezése, valamint a világörökségi kezelési terv végrehajtásához szükséges adatok gyűjtésében, elemzésében és a világörökségi kezelési terv teljesítéséhez szükséges lépések meghatározásában való részvétel;
- f) az érintett partnerekkel – köztük az alapszabályuk szerint kulturális örökség védelmével, illetve természeti értékek esetén a természetvédelemmel foglalkozó társadalmi szervezetekkel – folyamatosan együttműködve a világörökségi terület **értékmegőrzésével és fejlesztésével** kapcsolatos feladatok megvalósításának kezdeményezése, szervezése, előmozdítása, valamint
- g) a kultúráért felelős miniszter részére **jelentés készítése** a világörökségi terület állapotáról, különös tekintettel a világörökségi területet érintő olyan tevékenységre, amely kihat a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékére.

KEZELÉSI TERV

MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ (MAD)

Adatok összesítése

Elemzés

Értékelés

Állam

Jelenlegi állapot

KEZELÉSI TERV

Normatív tartalom
KEÉ alapján

*Állam - helyi
szereplőkkel
egyeztetve*

Célok

KEZELÉSI KÉZIKÖNYV

Operatív
végrehajtás

Helyszín kezelője

Eszközök

7 évente felülvizsgálat

KEZELÉSI TERV

MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ (MAD)

- I. Bevezető
- II. Azonosító adatok
- III. Leíró rész
- IV. Elemző rész
- V. Háttéranyagok és előzmények

KEZELÉSI TERV

- I. Azonosító adatok
- II. A KEÉ összegzése
- III. A KEÉ megőrzésének, fenntartásának és bemutatásának céljai és stratégiái
- IV. Kezelési módok, korlátozások, tilalmak részletes leírása
- V. Társadalmi-szakmai részvétel a kezeléssel kapcsolatos döntéshozatalban
- VI. Finanszírozás
- VII. Monitoring

KEZELÉSI KÉZIKÖNYV

- I. A megalapozó dok. naprakészen frissítve
- II. A kezelési tervben foglalt stratégiák és célok elérését szolgáló cselekvési programok, rövid- és középtávú akciótervek
- III. A kezelési terv szerinti folyamatos követő-figyelés (monitoring) eszközei
- IV. Operatív együttműködési címlista

A Korm.rendelet szerinti MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ tartalmi követelményei 1/3.

Bevezető

Alkalmazott fogalmak és módszertan bemutatása.

Azonosító adatok

1. A világörökségi terület azonosító adatai:
 - a) A világörökségi helyszín megnevezése, a világörökségi helyszín és a védőövezet határainak leírása és megfelelő méretarányú térképi ííi ábrázolása,
 - a) területi jellemzők (kiterjedés, méret).
2. A kiemelkedő egyetemes érték összegzése az UNESCO Világörökség Bizottsága által elfogadott, a Központ által nyilvántartott alábbi tartalommal:
 - a) rövid leírás,
 - b) a felvétel során elfogadott kritériumok kifejtése,
 - c) minden világörökségi helyszín esetében az integritás megállapítása,
 - d) a kulturális örökségi védelmet élvező világörökségi helyszínek esetében a hitelesség megállapítása,
 - e) védelmi és kezelési elvárások.

A MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ tartalmi követelményei 2/3.

III. Leíró rész

1. A világörökségi terület leírása:
 - a) a terület történeti leírása, különös tekintettel a történetében bekövetkezett jelentős változásokra és a megőrzési célú beavatkozásokra,
 - b) a terület védettség bemutatása.
2. A világörökségi terület használatában és megőrzésében érintett és érdekelt szereplők felsorolása (így különösen a világörökségi gondnokság, helyi önkormányzatok, tulajdonosok, vagyongazdálkodók, egyházi jogi személyek, civil szervezetek, állami szervek, kutatóintézetek és egyetemek)
3. a világörökségi terület értékeit és annak kezelését érintő hatályos jogszabályok felsorolása.

IV. Elemző rész

- a) az érintett és érdekelt szereplők bemutatása,
- b) társadalmi-gazdasági (népesség, foglalkoztatottság, kereslet-kínálat elemzés, humán kapacitások és pénzügyi források) elemzés,**
- c) a világörökségi helyszín ismertségének elemzése,
- d) turisztikai kínálat és kapcsolatrendszer elemzése,
- e) a megőrzési állapot elemzése a beavatkozások szükségességének megjelölésével,
- f) a világörökségi helyszín megőrzési állapotát fenyegető veszélyek és átfogó hatások elemzése (különösen természeti katasztrófák, klímaváltozás, emberi tevékenység),
- g) a világörökségi helyszín értékeivel összefüggő fejlesztési lehetőségek feltárása és elemzése a teherbíró képesség határainak rögzítésével, ideértve a szellemi kulturális örökséget, kulturális eseményeket, kulturális útvonalakat is,**
- h) a világörökségi helyszínt, illetve annak kezelését érintő korábbi és folyamatban lévő tervek, programok elemzése,**

A MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ tartalmi követelményei 3/3.

V. Háttéranyagok és előzmények

1. A világörökségi terület értékeivel kapcsolatos történeti és archív adatok, források (szöveges és vizuális), valamint kutatási eredmények és egyéb dokumentumok felsorolása és elérhetőségük megjelölése.
2. Az Egyezmény végrehajtása során az adott helyszínnel kapcsolatban keletkezett hazai vagy nemzetközi dokumentum, így különösen:
 - a) a világörökségi helyszín felterjesztési dokumentációja,
 - b) az UNESCO Világörökség Bizottsága döntései eredeti nyelven és magyar fordításban,
 - c) a tanácsadói és a reaktív monitoring missziók állásfoglalásai,
 - d) az időszakos jelentéstételek, az állam által a Központnak tett bejelentések, megőrzési állapotjelentések,
 - e) a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága és a világörökségi testület döntései,
 - f) a Kormány és az Országgyűlés részére készített jelentések és beszámolók.
3. A helyi önkormányzatok világörökségi területet érintő rendeletei és határozatai
4. Statisztikai adatok és térképek, különösen a fennálló védettség ábrázolásával

A KEZELÉSI TERV részletes tartalmi követelményei 1/3.

I. Azonosító adatok

1. a világörökségi helyszín megnevezése
2. a világörökségi terület határai:
 - a) a világörökségi helyszín helyrajzi számok szerinti kijelölése, illetve határának EOVS és WGS 84 koordináták szerinti megállapítása;
 - b) a világörökségi helyszín kiterjedésének megfelelő méretarányú, ingatlan-nyilvántartási vagy topográfiai térképen történő lehatárolása;
 - c) a világörökségi helyszín védőövezete helyrajzi számok szerinti kijelölése, illetve határának EOVS és WGS 84 koordináták szerinti megállapítása;
 - d) a világörökségi helyszín védőövezete kiterjedésének megfelelő méretarányú, ingatlan-nyilvántartási vagy topográfiai térképen történő lehatárolása.

II. A kiemelkedő egyetemes érték összegzése az UNESCO Világörökség

Bizottsága által elfogadott és a Központ által nyilvántartott tartalommal:

1. rövid leírás,
2. a felvétel során elfogadott kritériumok kifejtése,
3. minden világörökségi helyszín esetében az integritás megállapítása,
4. a kulturális örökségi védelmet élvező világörökségi helyszínek esetében a hitelesség megállapítása,
5. védelmi és kezelési elvárások.

A KEZELÉSI TERV részletes tartalmi követelményei 2/3.

III. A világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke megőrzésének, fenntartásának és bemutatásának céljai és stratégiái

A prioritások rögzítése az alábbi területeken:

- a) kutatás,
- b) megőrzési állapot javítása (helyreállítás, karbantartás, felújítás)
- c) **a fenntarthatóság növelése,**
- d) megközelítés, közlekedés,
- e) **bemutatás, látogatók fogadása, turizmus,**
- f) szakmai képzés, továbbképzés,
- g) **oktatás, ismeretterjesztés, társadalmi tudatosság növelése,**
- h) környezeti tényezők, kapcsolatok, klímaváltozás,
- i) havária,
- j) kommunikáció.

IV. Kezelési módok, korlátozások, tilalmak részletes leírása

1. a világörökségi területet érintő kezelési módok, különösen az alábbi területeken:

- a) a megőrzés / védelem,
- b) a fenntartható/fennmaradást elősegítő használat,
- c) a rendkívüli helyzetek;

2. a kulturális örökség védelméről rendelkező jogszabályok alapján fennálló védettségből, valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló jogszabályból eredő korlátozásoknak és tilalmaknak a világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéke szempontjaiból megadott, a világörökségi terület sajátosságaira figyelemmel megállapított részletes leírása, valamint

3. amennyiben a világörökségi területen lévő védett természeti területen természetvédelmi kezelési terv van hatályban, az abban foglalt, a kiemelkedő egyetemes érték védelmét biztosító természetvédelmi kezelési előírásokra történő utalások és hivatkozások rögzítése.

A KEZELÉSI TERV részletes tartalmi követelményei 3/3.

V. Társadalmi-szakmai részvétel a kezeléssel kapcsolatos döntéshozatalban

1. Az érdekelték és érintettek bevonására szolgáló eszközök (fórumok, mechanizmusok, folyamatok, stb.) leírása
2. Eszközök, egyeztetési és kiigazító mechanizmusok
 - a) mely típusú esetekben milyen körben kell az egyeztetést kötelezően lefolytatni (pl. hatóságok, a tulajdonosok/használók bevonása, stb.);
 - b) egyet nem értés esetén milyen további intézkedéseket lehet és kell megtenni;
3. Lehetséges konfliktusforrások, konfliktuskezelés

VI. Finanszírozás

1. A világörökségi terület finanszírozási igényét megalapozó
 - a) sajátos körülmények a IV. pont szerint,
 - b) a világörökségi helyszínhez kapcsolódóan támogatandó elemek, illetve tevékenységek,
2. Az alkalmazandó feltételrendszer definiálása.

VII. Monitoring

- a) alapadatok,
- b) indikátorok,
- c) mechanizmus és folyamatleírás,
- d) visszacsatolás.

A világörökségi KEZELÉSI KÉZIKÖNYV tartalmi követelményei 1/1.

I. A megalapozó dokumentáció, naprakészen frissítve.

II. A kezelési tervben foglalt stratégiák és célok elérését szolgáló cselekvési programok, rövid- és középtávú akciótervek, különösen az alábbi területeken:

1. kutatás,
2. megőrzési állapot javítása (helyreállítás, karbantartás, felújítás)
3. a fenntarthatóság növelése,
4. megközelítés, közlekedés
5. bemutatás, látogatók fogadása, turizmus,
6. szakmai képzés, továbbképzés,
7. oktatás, ismeretterjesztés, társadalmi tudatosság növelése,
8. környezeti tényezők, kapcsolatok, klímaváltozás,
9. havária,
10. kommunikáció.

III. A kezelési terv szerinti folyamatos követő-figyelés (monitoring) eszközei

1. ellenőrzési listák,
2. a 2. melléklet VII. pontja szerinti indikátorok meghatározásával és értékelési szempontjaival kapcsolatos (tudományos) elemzés, dokumentáció,
3. egyéb segédletek.

IV. Operatív együttműködési címlista

Naprakészen vezetett adattár a világörökségi terület kezelésében érintett állami, helyi önkormányzati, társadalmi, illetve szakmai és tudományos partnerekről, beleértve a nemzetközi partnereket is.

**A világorökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény által előírt
KEZELÉSI TERV ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK
315/2011. Kormányrendelet-tervezet szerinti
MENETRENDJE ≈ 330 NAP**

0. nap	A Kezelési Terv Készítő (KTK) megbízása	
90. nap	Megalapozó dokumentáció (MAD) elkészül	
105. nap	Miniszteri (VÖT) vélemény a MAD-ról	
195. nap	KTK a MAD-ot átdolgozza (ha kell) + megküldi a Kez. Terv tervezetét Kezelési Terv nyilvános ↓	Társadalmi egyeztetés ↓
210. napig	Kez. Terv véleményezése (önkormányzatok, államigazgatási szervek, szakig. szervek, gondnokság)	Véleménynyilvánítás (tulajdonosok, egyházi, társadalmi és egyéb szervezetek)
225. napig	<i>„Közigazgatási” (egyeztető) tárgyalás a Kez. Tervről (önkormányzatok, államigazgatási szervek, szakig. szervek, gondnokság)</i>	<i>Társadalmi egyeztető tárgyalás a Kez. Tervről (tulajdonosok, egyházi, társadalmi és egyéb szervezetek)</i>
240. nap	Miniszter dönt a fennmaradt vitás kérdésekről ↓	

255. nap	KTK a Min. döntése alapján átdolgozza és megküldi a Kez. Tervet (rev1)		
270. nap	VÖT véleménye a Kez. Tervről (módosítás kell / elfogadja) ez alapján a Miniszter dönt:		
	↓ (módosítás kell) NEM	↓ (elfogadja) IGEN	
300. nap	↓ A Miniszter módosítási javaslata	↓ KORMÁNY elé	
330. nap	↓ Kezelési Terv (rev2)		
	↓ Miniszter		
	↓ KORMÁNY elé		

Kezelés: az értékek fenntartása

- Ha megegyeztünk az értékekben (KEÉ): ezeket kell fenntartani = *kezeln*
- Ha sikeresen akarjuk kezelni: megfelelő keretek, eljárások, folyamatok (döntés, végrehajtás) kellene:
 - részvétel, átláthatóság, felelősségre vonhatóság

Kezelő szervezet

A világörökségi gondnokság kiválasztása

- Határideje:
Vötv. 13.§ (4) alapján, 2012. július 1-ig
32/2012. (V. 8.) NEFMI rendelet alapján
lehetséges módjai:
 - felkérés vagy
 - új szervezet létrehozása (meglévő
átalakítása) vagy
 - pályázat útján.

**Helyi
VÖ Egyeztető Fórum**

Konzultatív testület
Közösségi részvétel:
*értékek őrzői
és új értékek létrehozói*

**VÖ
Gondnokság**

Operatív-
végrehajtó,
Koordináló
szervezet

Kö / természetvédelem

Önkormányzatok

Helyi VÖ Egyeztető Fórum

Társadalmi szervezetek

Helyi vállalkozók

A Magyar Várományos Lista

- **A római limes magyarországi szakasza – A Ripa Pannonica Magyarországon (K) (2009)**
- **Lechner Ödön független, premodern építésze (K) (2008)**
- **A Tihanyi félsziget, a Tapolcai-medence tanúhegyei és a Hévízi tó (K) (1993)**
- **A budai termálkarszt-rendszer barlangjai (T) (1993)**
- **Az Esztergomi középkori vár (K) (1993)**
(Visegráddal közösen „*Dunakanyar kultúrtáj*” munkacímmel.)
- **A Visegrádi királyi székhely és vadászterület (K) (2000)**
- **A tájház hálózat Magyarországon (K) (2000)**
- **A Mezőhegyesi Állami Ménesbirtok (K - kultúrtáj) (2000)**
- **Az északkeleti Kárpát-medence fatemplomai (K) (2000)**
- **A Komárom/Komarnoi erődrendszer a Duna és a Vág folyók összefolyásánál (K) (2007)**
- **A Tarnóc őselőhely (T) (2000)**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

gabor.soos@koh.hu

Egyesült Nemzetek
Nevelésügyi, Tudományos és
Kulturális Szervezete

**Világörökség
Egyezmény**